

Kazdová, Eliška

[Kuzmová, Klára. Terra sigillata v zbierkach muzea. Katalog III, Rímske zbierky]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1993, vol. 42, iss. E38, pp. 222-223

ISBN 80-210-0918-7

ISSN 0231-7915

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/109071>

Access Date: 23. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

WALDHAUSER, J. 1992: Keltische Distributionssysteme von Graphittonkeramik und die Ausbeutung der Graphitlagerstätten während der fortgeschrittenen Laténezeit. *Archäologisches Korrespondenzblatt* 22, 377—392.

Miloš Hlava

Klára Kuzmová, *Terra sigillata v zbierkach múzea. Katalóg III. Rímske zbierky, Podunajské múzeum Komárno 1992, 107 str., 59 tab.*

Z různých druhů keramiky římské proveniencie přitahuje nejvíce pozornost především terra sigillata (TS). K ní se odborníci často znovu vracejí, jednak aby doplnili další nálezy, ale hlavně proto, aby při jejím hodnocení uplatnili soudobé metody zpracování a nové poznatky. U nás se podobný zvýšený zájem projevil nedávno prostřednictvím publikací slovenského a moravského nálezového fondu (viz Kuzmová, K. — Roth, P. 1988: Terra sigillata v barbariku. Nálezy z germánských sídlisk a pohřebisk na území Slovenska, Nitra; Droberjar, E. 1991: Terra Sigillata in Mähren. Funde aus germanischen Lokalitäten, Brno). Nedlouho po uvedeném monografickém zpracování TS ze slovenské části naddunajského barbarika vychází další práce Kláry Kuzmové, která je věnována především nálezům TS ze severopanonských limitních středisek Brigetio (Szöny) a Kelemantia (Iža-Leányvár).

V předmluvě k recenzované publikaci seznamuje Priska Kolářová čtenáře s okolnostmi vzniku a s dalšími osudy početné sbírky TS (celkem 704 inv. č.) deponované v Podunajském múzeu v Komárně. Úvodní slova K. Kuzmové určená nejen vyhraněným specialistům charakterizují TS z hlediska technických vlastností, vzhledu a výzdoby. Po stručném nástinu hlavních produkčních center je zdůrazněn význam TS zejména pro jemné datování doby římské a pro bližší poznání výrobních a obchodních vztahů. Autorka pak také formuluje vlastní cíl práce, kterým není jen revize starších publikací (Juhászová, G. 1935; Křížek, F. 1939), ale v první řadě vědecká dokumentace nynějšího stavu komárenské sbírky TS a její vyhodnocení z typologického a chronologického hlediska.

Následující část (str. 21—29) přináší úspornou formou tabelárních přehledů množství kvantitativních údajů, z nichž se např. dovídáme, že ve sbírce je 359 ks TS z Brigetia, 74 jedinců z Iže-Leányváru a u zbývajících exemplářů (271) není naleziště známo. Reliéfně zdobeného zboží je v kolekci celkem 518 kusů, z nichž největší počet pochází z dílen rheinzabernských (platí pro obě lokality). Další tabulky zaměřené na tvary nádob ukazují u reliéfní TS naprostou převahu typu Drag. 37, zatímco u nezdobených jedinců prozrazují skladbu typologicky rozmanitější, zvláště v Brigetiu (převaha Drag. 33 a 18/31).

Zbývajících číselných přehledů nás informují o zastoupení jednotlivých mistrů. V Brigetiu je jich doloženo z jihogalských dílen ojedinělými kusy celkem šest; středogalská produkce je zde nejčastěji reprezentována Cinnamem (25) a Paternem (10), z dalších pak Butriem (7) a Albuciem (5). Nejbohatší přehled mistrů pochází z Rheinzabernu: odtud jsou nejvíce doloženi B. F. Attoni (13), Reginus II (9) a mnozí další. Výrobky z Westerndorfu reprezentují především mistři Helenius (23) a Comitalis (21); v rámci pfaffenhofenské TS byli zjištěni Dicanus (8) a Helenius (1).

Z Iže-Leányváru je znám z jihogalských středisek pouze Mercato (1); středogalské zboží je zde stejně jako v Brigetiu nejvíce zastoupeno Cinnamem (3). Z řady rheinzabernských mistrů je v Iži nejčastěji doložen Mammilianus (4), z westerndorfských pak shodně s Brigetiem mistr Helenius (13). Uvedené číselné přehledy vhodně doplňuje abecedně řazený seznam mistrů s odkazem na číslo TS v katalogu (str. 35—36).

Chronologické postavení hodnocené TS je lapidárně znázorněno bez jakéhokoliv dalšího komentáře graficky pomocí tří grafů. Tento způsob prezentace výsledků je natolik názorný a jednoznačný, že nevyžaduje na tomto místě slovní výklad. První

část knihy je zakončena seznamem literatury a soupisem zkratk (str. 36—39).

Vlastní katalog (str. 41—107) je přirozeně členěn podle lokalit a v rámci nich pak ještě chronologicky podle dílen a mistrů. Popis keramiky je věcně úsporný a zahrnuje tyto znaky: typologie, rozměry (u celých nebo doplnitelných tvarů), vzhled povrchu, výzdoba s odkazy na příslušné práce, případný kolek a event. zvláštnosti (např. opravy pomocí kovových skob). Po inv. č. následuje odkaz na vyobrazení a literaturu. Vyhledávání odpovídajících kreseb je snadné, protože obrázků je pod stejným pořadovým číslem jako popis v katalogu. Na posledních šesti tabulkách (tab. 54—59) jsou zvlášť vyobrazeny kolky a graffita. K ilustracím je třeba dodat, že jsou zdařilým dílem autorky.

Práce Kláry Kuzmové nepřináší jen obvyklý katalog, ale již chronologicky uspořádaný a klasifikovaný soubor nálezů, který prozrazuje spolu s číselnými přehledy autorčinu důkladnost a virtuózní znalost zpracovávaného materiálu. Překlady do maďarštiny a němčiny zaručují větší použitelnost publikace, která získala na celkové přitažlivosti také působivou vnější výtvarnou úpravou.

Eliška Kazdová

B. P. Reardon, *The Form of Greek Romance*, Princeton 1991, 194 stran.

Hlavním cílem monografie B. P. Reardona, předního amerického znalce antického románu, editora a spoluautora vydání nových překladů řeckých románů (*Collected Ancient Greek Novels*, Berkeley and Los Angeles, 1989), je analyzovat „genre“ řecký román a zkoumat, jak jsou členěny jednotlivé prvky, z nichž se skládá. Autor se ve svých teoretických úvahách opírá o Perryho studii *The Ancient Romances*, především však o obecně zaměřenou monografii G. Beera *The Romance*, London 1971, a o práce N. Fryeho.

Reardonova publikace je rozdělena do sedmi kapitol. V kap. 1 (3—14) „*The genre Romance in Antiquity*“ autor na základě definice Beerovy nejdříve vymezuje román jako takový a zamýšlí se nad jeho vztahem k novele; rozdíl mezi oběma žánry se mu nezdá tak podstatný jako některým jiným badatelům, dokonce se v této otázce zcela neshoduje ani s Fryem, jehož závěry často souhlasně přijímá. Dále Reardon zdůrazňuje tezi, která se odráží v celé studii, že totiž fikce, dobrodružství, láska, romantické zabarvení existovaly již před románem — ovšem ve veršovaných literárních druzích, kdežto román je jako prvý prezentuje v próze. Zběžně si Reardon všimá jednotlivých typů antických románů, dochovaných vcelku i ve zlomcích — blízko k řeckému románu staví Xenofóntovu *Kyrúpaideiu*; v případě románu *Historia Apollonii regis Tyri* se proti Perrymu přiklání k těm, kteří věří v existenci ztracené řecké předlohy. Připomíná, že názvy románů byly odvozovány nejdříve od jmen hlavních hrdinek, později pak šlo o jména zeměpisná. Zajímavá je pozn. 37 na str. 43, kde u *Petronia* předpokládá titul *Satirica/Satyrica* „Příběhy ze země Satyrů“, podobně jako byla *Ethiopia* apod.

Hlavní myšlenkou první kapitoly bylo však prosadit, aby antickému románu nebyl odpírán jeho pravý význam — jde tedy o jakousi snahu po rehabilitaci tohoto žánru. Řecký román nebyl doceňován již v antice a Reardon vyslovuje jistě právem podiv nad tím, že literatura, která dala světu téměř všechny literární druhy neobyčejně vysoké úrovně, byla v literární teorii i kritice na poměrně nižším stupni. Srov. dále kap. 3., zvl. pak kap. 5., kde autor klade otázku, proč společenské podmínky změněného helénistického světa nedaly vzniknout teorii nové literatury, odpovídající podmínkám nové doby, když předtím právě společenské podmínky podpořily zrod literárních teorií Platóna, Aristotela a rétoriků. Proč nebyl román „legalizován“? Málo uspokojivá se nám zdá odpověď, že člověk helénistického období o své čtbě, jež věrně odrážela jeho potřeby (láska, náboženství), nevyžadoval teoretizování. Příjatelnější se jeví teze, podle níž uzavřený svět nikdy nepřeje kreativní literatuře, neboť literární teorie jsou tu toliko zvláštní aplikací ideologie. Srovnání období he-